

Apartheid Sverige

*om segregationens
konsekvenser*

Redaktörer:

Kurdo Baksi
Mats Ögren Wanger

fri tanke

INNEHÅLL

REDAKTÖRERNAS FÖRORD

Sverige dras allt mer isär. I revorna uppstår nya frågor ... 7

FÖRORD AV JANNE JOSEFSSON

»Sverige är inte längre ett land, det är delat« ... 15

AHMED ABDIRAHMAN

»Hur ofta blir jag bjuden på middag av någon som heter Mats?« ... 17

WIDAR ANDERSSON

»Att vi inte längre litar på varandra beror på en oansvarig invandringspolitik« ... 27

SUSANNA BIRGERSSON

»Det som kunde ha underlättat integrationen finns inte längre« ... 37

NIKLAS EKDAL

»Det finns förnekelse på båda sidor« ... 51

ÅSA FAHLÉN

»Politikerna har duckat och lagt över ansvaret på lärarna« ... 61

STEFAN FÖLSTER

»Därför lyckas Tyskland bättre som mottagarland« ... 75

BOEL GODNER

»Hela världen hörde larmet om en perfekt storm från Södertälje« ... 81

GÖRAN GREIDER

»Det djupnande klassamhället är motorn i segregationen« ... 95

PATRIK HADENIUS

»Att alla lär sig svenska löser inte segregations-
problemen«... 107

MAGNUS HENREKSON

»Sverige är på väg att förlora kampen om
våldsmonopolet«... 121

LENA MELLIN

»Hårdhänta åtgärder krävs för att bryta
bostadssegregationen«... 137

PM NILSSON

»Det är ett djävulskt fegt svek att skjutningarna
kan tillåtas pågå«... 143

NALIN PEKGUL

»Slopa flerbarnstillägget och stoppa Annie Lööf!«... 151

LENA POSNER-KÖRÖSI:

»I en demokrati ska man respektera att
man tycker olika«... 175

AZAM QARAI

»Segregationen och hedersförtrycket
förstärker varandra«... 187

MAGNUS RANSTORP

»Tiotusentals svenskar lever med helt parallella
regelverk«... 201

RISSA SEIDOU

»Vi har ett växande trauma som ingen pratar om«... 213

OLLE WÄSTBERG

»Politiken är helt frånvarande i de utsatta områdena«... 235

EFTERORD

Ukrainas sak blir Sveriges... 243

Mats Ögren Wanger är journalist, och står bakom en rad uppmärksammade debattböcker och tv-dokumentärer om samhällsfrågor.

Kurdo Baksi är journalist, författare och flitigt anlitad föreläsare i frågor som rör integration, rasism och främlingsfientlighet. Han har varit chefredaktör för den antirasistiska tidskriften *Svartvitt*. Han fick Olof Palmes internationella fredspris för sin kamp mot rasism år 2000.

Sverige dras allt mer isär. I revorna uppstår nya frågor.

SKILLNADERNA MELLAN de som mycket har och de som lite har ökar markant. Tillsammans med Finland så toppar vi listan på länder inom OECD där klassklyftorna har ökat mest. Det är också stora skillnader på om man kan leva tryggt i sitt område. 2021 rapporterade polisen 335 skjutningar och 46 döda, vilket beskrevs som ett typiskt år sett till brottsutvecklingen i Sverige de senaste åren. Men bara de tre första månaderna i år verkar nya, dystra rekord ha slagits: 89 skjutningar jämfört med 56 förra året. Och 18 skjutna till döds, jämfört med 12 förra året. Samtidigt har dödsskjutningarna blivit så normaliserade i vårt land att en ny, avliden tonåring som brutalt avrättats knapp blir en nyhet längre. Om nu inte personen är känd och skjutningen inträffar i ett område som inte räknas till de »särskilt utsatta«.

»Vi har inga ras- eller apartheidlagar men klyftorna har vuxit så att vi numer har ett hårt klassamhälle, socialt, ekonomiskt, kulturellt och etniskt. Apartheid betyder åtskilda, separerade. Sverige är inte längre ett land, det är delat« säger journalisten **Janne Josefsson**, som liknat Sverige vid en apartheidstat i en krönika i *Dagens Nyheter*.

Saker har ändrats och det mycket fort. Det var inte så länge sedan man inte ens fick använda begreppet »utsatt område«, då det ansågs diskriminerande. Men »öppna era hjärtan« och »Refugees Welcome« byttes plötsligt ut i en stängd Öresundsbro och politiskt tal om att »till 2015 vill vi inte tillbaka«. Och nu har vi en ny, stor flyktingvåg.

»Apartheid i Sydafrika var designat för att separera första och andra klassens medborgare. I Sverige är den politiska ambitionen raka motsatsen. Allt syftar till integration, särskilt det offentliga snacket. Men alla kan ju se att vi ändå rör oss åt andra hållet, mot ett mer amerikanskt samhälle med större klyftor och mindre tillit«, säger journalisten och författaren Niklas Ekdal, som även pekar på vikten av nationell samling i den osäkra situation som uppstått genom kriget i Ukraina.

Visserligen ser lagarna jämlika och fina ut på ytan. Men siffrorna talar sitt tydliga språk. Rikspolischefen Anders Thornberg säger att situationen är synnerligen allvarlig. Upploppen vid påsk i protest mot en dansk högerextremist urartade till livsfarligt våld mot polisen, allvarlig skadegörelse och uppmärksammades på bred front av internationell media. »Ett oförsvarligt angrepp mot vårt samhälle och mot demokratin« kommenterade Anders Thornberg vid en pressträff.

Varje dag ansluter sig tre nya personer till de kriminella gängerna. Inte bara dödsskjutningarna utan även barnfattigdomen, hedersbrotten och bostadssegregationen ökar för varje år. Allt färre unga klarar gymnasiet. Och Sverige sticker ut bland andra jämförbara länder i olika mätningar.

»Tyvärr har vi i Sverige idag ett skolsystem som ökar segregationen i samhället. Ett land med allt större skillnader blir mer instabilt – och då blir vi alla förlorare«, säger Åsa Fahlén, ordförande för Lärarnas Riksförbund.

Samtidigt vet ingen hur långvarigt kriget i Ukraina blir. »Svensk skola måste stå redo« säger hon och efterlyser en nationell politisk plan.

Innerstadsgatorna fylls av arbetskraftsinvandrare som levererar restaurangmat till de som har råd. Men i de utsatta områdena är arbetslösheten hög och barnfattigdomen ökar. Och bland IS-resenärerna finns många unga med svenskt pass.

»Den islamistiska separatismen får allt djupare tentakler in i samhällskroppen, finansierat med skattemedel men också genom utländsk finansiering. Politiska partier pratar om integration, men nämner inte islamistisk separatism. Det finns en utbredd tystnadskultur och rädsla att säga och göra fel« säger terrorexperterna **Magnus Ranstorp**.

»Det är inte acceptabelt att en så kallad icke-religiös stat som Sverige understödjer detta genom att ge bidrag till friskolor och samfund som inte upprätthåller de värden från vilka våra lagar utgår, utan istället sysslar med indoktrinering av förtryckande läror. I en sekulär stat bör det vara självklart att kritiskt granska religionens påverkan på samhället men svenska politiker vågar inte ens närma sig det«, säger **Azam Qarai**, som arbetar mot hedersförtryck.

Sverige, som knappt haft några kolonier, har alltså på några få decennier blivit mångkulturellt utan att integrationen har hängt med. Utländsk press talar om vissa områden i Sverige som »getton«. Det finns numera (minst) ett riksdagsparti som inte välkomnar invandringen. Den före detta statsministern Stefan Löfven kommenterade gängkriminaliteten med »vi såg det inte komma«. Samtidigt som han slog fast att problemen utvecklats under lång tid.

Frågan är vad människorna som berörs tycker?

»Jämfört med för tio år sen så tror jag allt fler tänker efter och ser till att inte ta onödiga risker. Exempelvis avstår jag från att gå igenom en kulvert på kvällstid om det inte finns övervakningskameror och om det är i ett område som jag inte riktigt känner till. Där är det idag i princip riskfritt för någon att slå ner och råna en person. Att tänka och agera så har helt enkelt blivit en rationell kalkyl«, säger nationalekonomen **Magnus Henrekson**.

»Enligt SOM-institutets mätningar har en majoritet av medborgarna motsatt sig en så generös flyktingpolitik som vi har haft. SOM brukar också påpeka att ingen annan politisk fråga avviker så mycket och under så lång tid från vad majoriteten tycker«, säger ledarskribenten **PM Nilsson**.

Man kan lite tillspetsat fråga sig varför man ens ägnar sig åt politik när man inte bryr sig om väljarnas intressen. Enligt författaren och journalisten **Susanna Birgersson** handlar det om makt:

»Det politiska spelet. Många politiker har varit beredda att kompromissa om invandringspolitiken för att kunna behålla regeringsmakten. Det gäller såväl Fredrik Reinfeldts moderater som Stefan Löfvens socialdemokrater«, säger hon.

Och från de invandrantäta områdena har larmen om otrygghet och bristande framtidstro varit många och funnits länge. Men vem har lyssnat?

»Jag bor i Tensta, ett utsatt område, och det bästa som har hänt här är att kamerorna har kommit upp. Kameraövervakning är integritetskränkande, menar vissa. Men som en somalisk mamma sa: »De rika kan säga de fina orden, men om våra barn mördas då tänker vi inte på integritetskränkningar utan vi vill ha kameror i varje hus!« säger socialdemokraten **Nalin Pekgul**.

Rissa Seidou, polis i Rinkeby, varnar för ett växande trauma som ingen talar om: »De som är döda är döda. Men de som är kvar, syskon, de lever med psykiskt trauma«, säger hon och berättar om det svåra arbetet att motverka gängkriminellas skjutningar.

Olle Wästberg, före detta generalkonsul i New York, berättar om hur staden under en period bekämpade kriminaliteten med konceptet »Broken Windows theory«:

»Den går ut på att om ett fönster krossas och ingen lagar det och lagförs för brottet så krossas det snart ett till och hela området går ner sig. Man satte därför tryck på företag och civilsamhälle att se till att även utsatta områden var rena, snygga och fungerade. Och polisen kunde också gripa folk för småbrott. Det bidrog till att minska brottsligheten«, säger han.

På vänsterkanten har man förklarat våldet och segregationsproblemen med marknadskrafter och ökade inkomstklyftor. På högerkanten med en hög invandring. Fortfarande handlar partiledardebatter om vilka ord man »brunsmetar« varandra med. Att ha fel åsikt verkar vara ett större problem än själva problemen. Och ingen debattör har kunnat förklara varför andra länder, med större ekonomiska klyftor eller högre andel invandring, inte alls har lika många dödsskjutningar.

»Sverige är långtifrån bäst på att integrera flyktingar. I Tyskland hade 70 procent av flyktingarna jobb efter 15 år, nästan lika mycket som bland tyskfödda på 74 procent. Det kan jämföras med ca 60 procent i Sverige varav ett flertal arbetar i subventionerade anställningar. Och München har samma invandrings- och flyktingandel som Stockholm. Ändå är brottsligheten där den lägsta sedan 1980-talet«, säger tyskfödda Stefan Fölster, nationalekonom.

»Det handlar inte bara om att skicka människor på språkundervisning, det är så mycket mer. Men jag tror att både kunska-

pen och den politiska viljan saknas«, säger Lena Posner-Körösi, ordförande för Judiska församlingen.

Och språkforskaren Patric Hadenius menar att vi borde se vilken tillgång vi numera har i våra flerspråkiga invånare i en allt mer globaliserad värld:

»För att övervinna hindren behövs både positivt stöd och rimliga krav – som hjälper till att övervinna motståndet på både kort och lång sikt. Språkkunskaper i alla språk ska premieras: statusen att vara flerspråkig behöver höjas.«

Vad är det egentligen som hänt? Hur kunde Sverige, en gång kallat världens mest jämlika och humanitära land, bli ett allt mer apartheidliknande samhälle där otryggheten och bristen på tillit inte längre går att ignorera?

»Om man är för ett så stort flyktingmottagande som möjligt, vilket jag är, så kan man inte bara se det som en fråga om mänskliga rättigheter eller asylrätt. Om det ska fungera så måste man planera bättre för bostäder och jobb«, säger *Dala-Demokraten*s chefredaktör Göran Greider.

Socialdemokraten Boel Godner, kommunstyrelseordförande i Södertälje menar att Sverige nu behöver ordning och reda i flyktingmottagandet för att ett folkligt stöd för asylrätt, flyktingmottagande och seriös arbetskraftsinvandring ska kunna upprätthållas.

»De svenska systemen för migration är inte hållbara. Segregationen i Sverige har till stor del skapats på grund av dem.

Nyanlända barn behöver gå i skolor där andra barn har svenska som modersmål. Vuxna behöver starta livet i Sverige i bostadsområden där de känner sig trygga och kan koncentrera sig på det svenska språket och att komma i arbete.

Vi behöver visa omtanke både om vårt land och om enskilda människor. Vi behöver veta vilka människor som bor här och var de bor«, menar Boel Godner.

Om segregationens konsekvenser – och vilka framtidsmöjligheter som finns – handlar denna antologi. Vi har intervjuat de intressantaste samhällsrösterna just nu, från hela spektrumet av åsikter och bakgrunder, för att väcka en öppen och konstruktiv diskussion om allas vårt framtida hem: Sverige.

»En grundprincip är människors lika värde och lika möjligheter. Jag tycker inte att den åsidosatts, i alla fall inte på pappret. Men resultatet av segregationen kan betraktas som att principen av alla människors lika möjligheter att förverkliga sina framtidsdrömmar inte existerar i tillräckligt hög grad«, säger *Aftonbladets* Lena Mellin.

»Vi ska dela en värld, leva i den tillsammans och bygga det här landet de kommande hundra åren«, säger **Ahmed Abdirahman**, grundare av politikerveckan i Järva. »Helst ska vi tala med varandra istället för om varandra.«